

Imaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
poštovanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.00
za četrto leta „ 1.30

Marečnina se pošilja
upravnilstvu v tiskaral
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Dolžniki katol. in
evangel. društva do-
lžujejo list brez po-
sredstva naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesemniki listi dobé
se v tiskaral in pri
gospodu Novaka na
velikem trgu po 10 k.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 12 k, dvakrat 18 k,
trikrat 24 k.

Štev. 51.

V Mariboru, dne 22. decembra 1898.

Tečaj XXXII.

Naš list v državnem zboru.

(Po stenogr. zapisniku.)

Gospod poslanec J. Žičkar in tova-
riši so stavili v zadnji državnozborni seji
sledenče vprašanje do pravosodnega ministra:

Dne 6. decembra t. l. se je vršila pred
porotniki c. kr. okrožne sodnije v Mariboru
proti uredniku časnika »Slovenski Gospodar,«
gospodu Boštjanu Ferku, obravnava v tiskov-
nih zadevah. Prezreti hočemo stvarno stran
obravnave, a omeniti nam je, da so se pri-
kazali pri tej obravnavi pojavi, ki bi jejo
v obraz vsaki nepristranosti. List
»Slov. Gospodar« je govoril o teh pojavih v
številki 50. Glasilo se je:

(»Gospod Morocutti, odgovorite nam!«)
Naš urednik je bil tožen na razžaljenje časti
zaradi dopisa iz Črešnjeveca v št. 14 in zaradi
majhne notice iz Radgone v št. 17 letošnjega
leta. V torek dne 6. dec. je bila v tej zadevi
porotniška obravnava pri tukajšnjem okrožnem
sodišču. Izid je sicer za nas, razven v za-
devi proti Valjavcu, nepovoljen, a vsled raz-
ličnih pogrškov, ki so se po našem pravnem
prepričanju prigodili pri obravnavi, vložili
smo ugovor, da se sodba razveljavi in se še
enkrat vrši obravnava. Toda o tem nočemo
govoriti v listu, ker bi bili zaplenjeni, o tem
bomo govorili na pristojnem mestu. Tukaj
hočemo le postaviti nekoliko vprašanj do pred-
sednika pri naši obravnavi, gsp. Morocuttija.
Naše tožitelje je zagovarjal dr. E. Glantschnigg.
V svojem govoru je rabil tudi psovko »Pfaffen-
knecht.« Gospod Morocutti, ali niste slišali
te psovke? Zakaj niste dali Glantschniggu

ukora? Med govorom Glantschniggovim so
nemški poslušalci glasno izražali svoje so-
glasje, med slovenskim govorom našega
odvetnika, dr. Pipuša, pa so istotako glasno
izražali svoje nesoglasje. To je nedovoljeno
uplivanje na porotnike! Gospod Morocutti je
poslušalce le enkrat pokaral. Gospod Moro-
cutti, ali niste slišali večkratnega glasnega
nemira? Zakaj niste dali poslušalstvu ukora?
Ali ni bilo to uplivanje na porotnike? Če
nam Morocutti ne bo odgovoril, iskali bomo
odgovora na višjem mestu.

(»Naše okrožno sodišče in slovenščina.«)
Pri zadnji obravnavi dne 6. decembra pred
mariborskim okrožnim sodiščem smo izvedeli
marsikatero zanimivost. Gospod Morocutti,
ki je predsedoval obravnavi glede našega
lista, je v pisavi (konceptu) slovenščine po-
polnoma nezmožen, a v govorjenju mu gre
tudi jako trda. Evo dokaza! Gospod Moro-
cutti niti ni dobro vedel, kaj se pravi »Zeitung«
po slovenskem. Proti jedri priči je imenoval
časnik »pismo,« na kar ga je seveda pričal
jako začudeno gledala. In prosimo, to se
zgodí v procesu proti časniku, kjer bi se
vendar morala beseda »časnik« poznati!
Nemški časniki potemtakem lahko pišejo, da
naši kmetje ne poznajo pismene slovenščine.
Seveda take slovenščine ne poznajo, kjer bi
se na pr. imenoval časnik »pismo.« Zraven
Morocuttija sta še sedela kot sodnika našega
lista gospoda Liebisch in Wokaun. O teh dveh
gospodih je javno znano po celem mestu,
da znata najslabše slovenski pri našem so-
dišču. Vsa čast pred pravicoljubnostjo teh
gospodov, a brezdvomno je, da ti gospodje

niso sposobni za sodnike, kadar se gre za
razžaljenje časti v slovenskem jeziku. Kajti
ravno v teh slučajih je potrebno temeljito
znanje jezika. Temeljitega znanja slovenščine
pa pri mariborskih sodnijskih uradnikih —
z dvema izjemama — splošno primanjkuje.
Mi bomo v jedni prihodnji številki razglasili
jezikovno sposobnost mariborskih uradnikov
v slovenščini. Že danes lahko rečemo svojim
čitateljem, posebno pa našim poslancem, da
bo ta razglas velezanimiv.

(»Slovenščina in mariborski porotniki.«)
Zanimive podatke smo izvedeli o porotnikih,
ki so sodili v zadevi našega lista. Jeden po-
rotnik niti besedice ne razume slovenski.
Dne 5. decembra so mu morali tolmačiti
izjave slovenskih prič, pri naši obravnavi
tega ni zahteval. Samo jeden porotnik je bil
Slovenec po mišljenju in rodu. Vsi drugi
porotniki so bili, ali Nemci ali pa nemškega
mišljenja. Več porotnikov je bilo od našega
lista še naprednih zaradi našemu nevarnemu
nasprotnega mišljenja in ravnanja.

List pa je bil vsled teh opomb zaplenjen.
Priredila se je takoj druga izdaja s popol-
noma stvarno in nedolžno opombo o kon-
fiskaciji. Opomba se je glasila:

»Prva izdaja današnje številke je bila
zaplenjena in sicer v prvem članku na
drugi strani cel odstavek. Na šesti strani pa
kar tri notice in sicer: »Gospod Morocutti
odgovorite nam?«, »Naše okrožno sodišče in
slovenščina,« in »Slovenščina in mariborski
porotniki.« — Priredili smo takoj drugo iz-
danje. Letošnje leto smo bili že trikrat za-
plnjeni in enkrat obsojeni na sedem me-

Listek.

Boji in krone.

(Povest. Prevel Anton Jerovšek.)
(Dalje.)

Medtem ko sta sivolasi Filin in mladi
Lu sedela v zeleni utici, je zapustil stari
jetničar zapadni stolp. Na svoje mesto pa
je postavil najstarejšega in najbolj zanes-
ljivega hlapca, ter mu strogo zabil, da naj
skrbno čuva, posebno pa, da naj nikogar ne
pusti h kristijanom. Starec si je proti svoji
navadi zavezal okoli glave lepo oprano ru-
tico in se oblekel v boljše, temno obleko,
tako da ga nek znanec, ki ga na potu sreča,
ogovori: »Minge! danes pa si nališpan kakor
ženin! Komaj sem te spoznal. Kam pa tako
naglo? K cesarju? Najbrž te je za tvoje
zasluge povzdignil za pravosodnega ministra
ali mandarina!«

A Minge se ne da zadrževati. Mrmraje
se loči od nagajivega znanca in godrnja sam
pri sebi:

»Pravosodni mandarin! Jaz si hočem
še lepše plačilo izgovoriti. Jaz bolj čislam
denarni cvenk, kakor vse časti in visoke
službe. Tokrat moram dobiti precej denarja.
Pred vsem še hočem nekaj piti, da bodem

bolj srčen in da me ti trije visoki gospodje
ne uženejo v kozji rog.«

S temi mislimi gre v gostilno in si da
prinesti malo kupico žganja, katero si da še
dvakrat napolniti. Nato pazljivo potegne iz
mošnje tri sapeke in je da gostilničarju.
Gostilničar mu hoče siloma dati še jedno
kupico, a starec pravi:

»Čez eno uro najbrž. Imam še pred
seboj kočljivo pot, zato moram biti popol-
noma trezen. Pozneje pa še lahko pijem eno
kupico na zdravje tistih treh gospodov, ki
jih hočem obiskati.«

»Bog ti torej daj srečo,« še kliče krčmar
za njim. Minge naglo zgine po cesti proti sta-
novanju vojnega ministra. »Jaz hočem bika
zgrabiti za rogove,« pravi sam pri sebi. »Če
le dobim enkrat od tega gospoda denar,
druga dva sledita sama od sebe. In če imam
enkrat denar od vseh treh v žepu, potem
si še bodem premislil, ali naj stvar naznam
cesarju, ali pa naj stopim na stran ujetega
princa in si od njega izprosim glavno pla-
čilo.« Medtem je postala noč.

Ko se starec približa ministrovu palači,
gre vedno bolj počasi, dokler konečno nekaj
časa ne postoji.

»Menda sem vse dobro premislil,« mrmra
sam pri sebi. »Da bi rabil silo proti meni,
tega si ne bode upal. Ljudje me vidijo, da

grem k njemu. Ako bi me torej umoril, bi
se to takoj zvedelo in moral bi se zago-
varjati. S tem pa bi postal sumnjiv, kar bi
močno oviralo dogovorjen načrt. Zapreti me
in me pred sodnike postaviti, si še manj
upa. Vendar pa se mi stvar še ne zdi po-
polnoma varna. Ako Tuan kaj izpove, potem
me gotovo obesijo kot sokrivca. Tuana bi
bil moral takoj zadaviti in v reko vreči.
Nihče bi se ne bil brigal zanj. Ali bi ne
bilo bolje, da se vrnem in Tuana poprej
zadavim? Pa saj se ne mudi tako; zdaj
tako ne more nič povedati, jutri zjutraj pa
ali bolje danes zvečer mu hočem za večno
zavezati jezik.«

S tem hudobnim sklepom se nekoliko
osrči in prestopi prag mandarinske palače.
V prednji sobi najde služabnike, orožnike in
razne uradnike. Predrzo stopi pred te ljudi
in zahteva, da ga takoj pustijo k mandarinu,
s katerim se ima v važnih rečeh pogovoriti.
»Mandarin me dobro pozna, jaz sem jetničar
zapadnega stolpa.«

»Zapadnega stolpa, kjer je zaprt princ
Dikdik? Se mu je mar kaj hudega pri-
petilo?«

»Moje poročilo je le za mandarina,« reče
starec ponosno.

Služabniki ga torej takoj naznani in
v malo trenutkih je stal Minge pred man-

secev ječe. Noben slovenski list nima tako težkega stališča kakor mi.

Tudi druga izdaja bila je zaplenjena zaradi te opombe.

Ker c. kr. uradom v Mariboru ugaja, da z drakonično strogostjo postopajo proti listom, ki zagovarjajo slovenske težnje, a da so nasproti nemško-radikalnim listom skrajno popustljivi, usojajo si podpisani vprašati Njegovo Prezvzišenost, gosp. pravosodnega ministra:

«Je Njegovi Prezvzišenosti znano neopravičeno zaplenjevanje slovenskih časnikov v Mariboru, posebno dvakratno zaplenjenje 50 št. «Slov. Gosp.» in kako jih more opravičiti?

Je Njegova Prezvzišenost pripravljena, da ukaže nepristranski in strogo preiskati vse obdolžitve, ki so zadržane v zgoraj navedenih zaplenjenih opombah proti sodnikom in porotnikom c. kr. okrožne sodnije v Mariboru?

Je voljan, zopet zabičati nemškim sodnikom po slovenskih krajih, posebno v Mariboru, da postopajo z največjo nepristranostjo?»

Dunaj, dne 20. decembra 1898.

J. Žičkar, Robič, dr. Gregorec, Pfeifer, Biankini, Perič, dr. Bulat, Zore, dr. Žitnik, Vencajz, Spinčič, dr. Krek, dr. Laginja, dr. Stojan, Povše, Pogačnik, Barwinsky, Kušar, dr. Gregorčič, Einspieler, grof Coronini, Vuković, Wachnianyn, dr. Ferjančič.

Slovenska sadjarska in vinarska šola.

Čeprav se štajarski Slovenci pečajo skoro izključno le s poljedelstvom, sadjarstvom in vinarstvom, vendar nimajo nobene strokovne šole, v kateri bi se lahko temeljiteje izgojevali za svoje vsakdanje opravilo. Krivo je na tem neizprosno sorodstvo Nemcev do Slovencev. Nemci ne črtijo samo jezika Slovencev, ampak vse, kar je s slovenskim življenjem v katerikoli zvezi. Nemci ne privoščijo Slovincem tudi gospodarskega napredka, ker Slovence hočejo prej ko slej ugonobiti. Seveda moramo priznati, da se nahajajo tudi pošteni ljudje med Nemci, a ti nimajo vajeti v rokah in nam torej ne morejo koristiti, ne morejo blagodejno uplivati na razvoj nemškega in slovenskega naroda na Štajarskem.

Da bi Slovincem nasprotni Nemci pred javnostjo nekoliko prikriili svoja sovražna prizadevanja, pustili so, da se ustanovi tudi na

slovenskem Štajarju jedna sadjarska in vinarska šola. To se je uresničilo z ustanovitvijo take šole v Mariboru. Da pa bi se v istini Slovenci vendar le ne mogli udeleževati dobrot te šole, upeljal se je na njej kot učni jezik nemški jezik. S tem se je doseglo, da je sadjarska in vinarska šola v Mariboru za Slovence brez pomena.

Slovenski kmet, ako hoče svojega fanta spraviti v mariborsko strokovno šolo, mora ga najprej dati kam v mesto, da se mu fant nauči nemški. Jedno ali največkrat dve leti je fant proč od domačega ognjišča, brez vsake zveze z gospodarstvenimi prizadevanji svojih roditeljev. To gotovo ni dobrodejno za bodočega kmeta. Te dve leti pomenita za slovenskega kmeta pa tudi veliko gmotno škodo, kajti fant mora v mestu živeti in za življenje potrebuje denar. Nemškemu kmetu tega ni treba storiti, kajti njegov fant lahko pojde od domače hiše kar v strokovno šolo. In recimo, da se naš kmet res žrtvuje ter da fantu vbiti v glavo neizogibno nemščino, ali je sedaj naš fant že tako sposoben za strokovno šolo kakor nemški? Nikakor ne! V šoli se je naš fant učil nemški računati, pisati, čitati, a izrazi za gospodarstvene potrebe se mu niso podajali, ker ni bilo za-to priložnosti. Da je temu res tako, lahko potrdijo gospodje, ki niso hodili v nemške šole po jedno, dve leti, ampak po osem, deset let. Ko torej pride naš fant v nemško strokovno šolo, še vedno nima dovolj jezikovnega znanja za prosperovanje v svoji stroki. Pouk mu torej ne bo toliko hasnil, kakor če bi se vršil v njegovem slovenskem jeziku. In po dovršeni strokovni šoli, kaj naj stori slovenski fant s svojimi nemškimi izrazi med slovenskim ljudstvom? Svoje pridobljene znanosti ne bo mogel v polni meri uporabljati med rojaki.

Jasno je razvidno iz tega, da nemške vinarske in sadjarske šole za Slovence niso primerne. Kakor se za nemške fante ne ustanavljajo slovenske strokovne šole, tako se ne smejo tudi za slovenske fante ustanavljati nemške. To pravi nam že priprosta pamet, katere pa žal, tako rado primanjkuje Nemcem. Za Slovence se mora ustanoviti slovenska sadjarska in vinarska šola, le ta jim more prinašati zaželjeno korist.

Zato pa, Slovenci, zahtevajte po svojih shodih neumorno, da se sadjarska in vinarska šola v Mariboru posloveni. Le tako more postati ta šola dobrodejnega in uplivnega pomena na Spodnjem Štajarskem. Sadjarska in vinarska šola v Mariboru se naj posloveni,

to naj bo odslej naša jednoglasna in odločna zahteva, dokler se nam ne uresniči. Rojaki, na delo!

Državni zbor.

Na Dunaju, 15. decembra.

Železnice.

51 milijonov goldinarjev bo država izdala za nove železnice, ki se bodo zidale po raznih kronovinah našega cesarstva. Od te velike svote pride na Dalmacijo 12 milijonov goldinarjev. V seji 14. decembra, ki je trajala od 7. ure zvečer do 3. ure zjutraj (v sredo), se je končala ta razprava. Dalmatinski Hrvati, potem Poljaki so s to postavbo posebno zadovoljni. Čudili smo se, kako je dalmatinski Srb dr. Banjak pri tej obravnavi o železnicah mogel govoriti o pastirskem listu, ki ga je razposlal carigrajski patrijarh pravoslavnim škofom v Bosni in Hercegovini, potem o naporu katoliških škofov, ki skušajo pravoslavne (staroverce) zjediniti s katoliško cerkvijo.

V četrtek 15. decembra se je seja začela se le ob pol 2 popoldne. Začetek je bil tako buren, da smo mislili, ka se obravnava sploh ne bo mogla pravilno začeti. Wolf in njegovi tovariši so kričali nad pravosodnim ministrom, ker je bila zasežena številka njegovega lista »Ostd. Rundschau«. V konfisciranem članku grozi Wolf, da bo krogla zadela v prsi vsacega, ki se predrzne, ustavljati se nemškim terjatvam. Wolfu so priskočili na pomoč osobito socijalni demokrati in krščanski socijalisti.

V tej seji se je poslanec Girstmayer kaj hudo vrezal. Vprašal je predsednika zbornice, kako da se ni danes (četrtek, 15. dec.) sestavil poljedelski odsek, kakor je bilo to odločeno. Namesto 48 se je sešlo le 6 poslancev k seji. Predsednik izjavlja, da je z ozirom na zadnjo dolgo sejo (do 3. ure zjutraj) ob koncu seje naznanil, da se poljedelski odsek ne bo danes ob 10. uri sešel. Gospoda Girstmayerja — pravi predsednik — ni bilo v seji, ko sem to povedal. — Drugi poslanci so trdili, da je Girstmayer takrat spal, ko je odpovedal predsednik sejo poljedelskega odseka. V isti seji je poročevalec za postavbo o izboljšani plač za državne uslužbenke dr. Peatak čudno osmešil poslanca dr. Pommerja; ravno tako tudi pustolovca Stojalovskega.

Na Dunaju, 20. decembra.

V današnji seji — 20. decembra — se je dokončala obravnava zastran omemjenih plač za državne uslužbenke. Govorilo je mnogo

darinom. Mandarin ga ježno in žugaje pogleduje, tako da je starec skoraj zgubil ves pogum. Pa plačilo, katero je gotovo pričakoval, ga je navduševalo. Po običajnem pozdravu stopi torej predrzno k mizi in reče z mirnim glasom: «Kaj se je snoti obravnavalo s princem Dikdikom, mi je znano. Prav za prav bi bil stvar moral takoj Hipehovi naznaniti. Ako bi bil to storil, ali ako še storim, potem ne stavim krajcarja, da vam gre za glavo. Pa jaz sem dober človek in Vas imam rad, tudi bi rajši imel Dikdika za cesarja, ki iz dna srca sovraži proklete kristijane in Francoze. Zato sem prišel vprašati, koliko mi daste, ako sem do prihodnje polne lune tiho.»

Mandarin ga debelo gleda in obledi. Pa kmalu se zopet zave, zgrabi bodalo in reče: «Ničvrednež, smrt ti bodi plačilo!»

Minge pa odgovori: »Poslušajte poprej in potem me še le usmrтите. Jaz sem si mislil, da me bode tako sprejeli, zato sem se na vsak način zavaroval. Ako ne pridem v dveh urah domov, mora moja žena takoj zanesti neko zapečateno pismo k prvemu ministru, in moja smrt bo natanko potrdila vsebino pisma. Tega vam pač ni treba natančneje pojasnjevati.»

Mandarin odloži bodalo in reče posiljenim nasmehom:

«Ti si zvit mož, zato bode dobro, ako te pridobimo na svojo stran. Koliko hočeš za to imeti?»

«2000 kvanov.»

«2000 kvanov! In eden kvan ima 600 sapek, to je milijon in dvestotisoč sapek! Ali si nor?»

«Jaz bi bil sicer storil tudi za tisoč kvanov. Pa ker ste segli po bodalo, sem sprevidel, da sem celó življenje postavil v nevarnost.»

«In kdo mi je porok, da nas ne izdaš?»

«Moja korist: 1000 kvanov mi takoj izplačate, 1000 pa potem, ko se vam posreči zarota. Ali mislite, da bi mi cesar več dal, ako bi vas njemu naznanil? Ako bi bil dobil 100 kvanov, bi bilo že veliko.»

Mandarin premišluje nekaj časa, potem reče: «Dobro. Ti dobiš denar. Pa priseči mi moraš pri vseh bogovih, da bodeš molčal.»

Minge je bil pripravljen za vsako prisego. Na to dobi 1000 kvanov v zlatu in podpiše pobotnico, kakor je menil. V resnici pa mu mandarin da nek drug listek, na katerega se je Minge podpisal. Potem ga odpusti s hinavsko prijaznostjo. Ko pa Minge zapusti palačo, zapove mandarin dvema vojakoma, da sledita jetničarju in ga zgrabita. — Nek služabnik pa je moral takoj nesti jetničarjevi ženi listek z Mingejevim podpisom,

da zahteva od nje pismo, o katerem je pravil Minge mandarinu. «Tako,» reče potem mandarin sam sebi, «Minge, ti si sicer zvit, pa še ne zadosti, da bi premagal anamskega ministra.

9. Dva različna jetnika.

Jetničar je s svojim denarjem v mesečni noči dirjal proti domu, kolikor so mu dale stare noge. Kakih dvesto korakov pred trdnjavo konečno vendar postoji, da pride zopet k sapi. «Prvi krajec je že minul,» govori sam s seboj, «čez šest ali sedem dni nastopi polna luna in takrat že bodem jaz bogataš, ako mi pri princu in pri stotniku ob vodnih vratih tudi tako dobro izteče. To je bilo res dobro, da sem ga prekanil z zapečatenim pismom, ki bi bilo pri moji ženi. Ta zvižaja mi je rešila življenje. Pa če zve, da je moja stara že davno mrtva? To bi mi najbrž še prav ne bilo. Zato bode za mene menda najbolje, da takoj zapustim mesto s svojimi 1000 kvani. Pa ne boj se, stari Minge! Mandarin ima sedaj važnejše opravke, kakor po moji ženi pozvedovati. Stvar moram zdaj dokončati. Začetek, ki je bil najnevarnejši, se je prav dobro obnesel. Najprvo moram sedaj onega krščanskega dečka zadaviti. Če bi kaj izpovedal, bi mi slo za življenje, in le mrtveci dobro molčijo. Zopet ga hočem vzeti na hodnik, kakor poprej, da